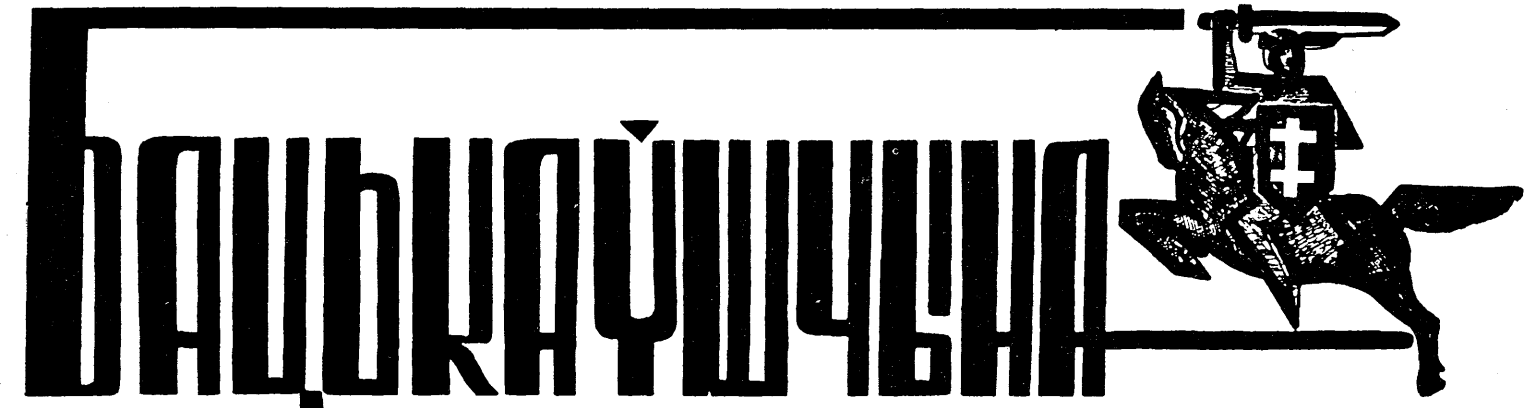

ГАЗЭТА Выходзіць раз у тыдзень — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“	DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“	THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER “THE FATHERLAND.”
--	---	---

№ 13 (449)

Каталіцкі Вялікдзень 1959 г.

ГОД ВІДАЊНЯ 13

За трыумф хрысьціянства

Сяньня нашы суродзічы-каталікі абходзяць ныйвялікішае свята хрысьціянства — Вялікі Дзень Уваскросу Хрыстова. Сьвята гэтае заўсёды супаўняе глыбокай радасьцяй душы рэлігійных людзей, але аддаўна ўжо яно набыло для ўсіх нашых суродзічаў і глыбокага, чыста нацыянальнага сэнсу, пераносычы іхныя думкі й надзеі да так палка жадамага ўсімі ўваскросаньня таксама ўкрыжаванае, бясконца дарагое нашае Бацькаўшчыны. І нарэшце цяпер, у сучасным мамэньце сусьветнага палажэньня, гэтае вялікае свята паварочваецца й трэйццй сваёй стараной, пры тым ня толькі для нас, а й для цэлага сьвету. Бо ў тым падзеле гэтага сьвету на два сьмяротна варожыя сабе лягеры, хрысьціянства сталася адзіным найвышэйшым штандарам аднаго з гэтых лягераў, тымчасам як другі лагер ад пачатку выступае пад супраціўным сыягам няпрыкрыта-антыхрысьціянскага чалавеканенавідніцтва й чалавеказбойчага дэструкцыйнага камунізму.

Так, хрысьціянства сяньня — ня толькі рэлігійная сыстэма для сваіх вернікаў. Сяньня ягоны глыбокі ідэйны й маральны зьмест для ўсіх, што толькі могуць і хочуць думаць, выкрывае сваю найглыбейшую, падвалінную асновапажысьць для ўсяе тае перадавое грамадзка-палітычнае сыстэмы, якая найчасцей і папулярна завецца дэмакратыяй. Адзін з выдатных гаспадарстваўскіх дзеячоў Ангельшчыны, гэтага краю клясычнае дэмакратыі, лейбарысты (сацыялісты) Стафард Крыпс мо найлепш выказаў гэта ў сваіх словах на колішняй сусьветнай канфэрэнцыі эвангелістых у Лёндане. Ён сказаў: «Дэмакратыя такая, як мы яе разумеем, гэта хрысьціянская форма ўрадаваньня, бо адзіна яна можа захаваць духовую свабоду адзінкі. Бо-ж іста хрысьціянства ў тым, што кожны чалавек павінен быць уважаны за дзіцё Божэ, а не за машыну ў руках гаспадарства. Мы стаём сяньня перад абліччам небясьпекі выміраньня дэмакратыі, бо не ўдаецца нам удыхнуць у яе душу, безь якое яна жыць ня можа. А душа дэмакратыі — гэта хрысьціянства... Дэмакратыя можа абапярціся адзіна на самадысцыпліне грамадзяніна, як на аснове. Яна мусіць лічыць на добрахвотнае захаваньне грамадзянамі ўзаемных забавязаньняў, гэта значыць мець асноўнае хрысьціянскае настаўленьне».

Запраўды, гэтае хрысьціянскае настаўленьне, хрысьціянізацыя ня толькі грамадзка-палітычнае формы — дэмакратыі, але й самога зьместу, цэлага жыцьця наагул, удыхненьне гэтае хрысьціянскае душы ў зьнядужалае й зморанае цела чалавецтва — адзіны ратунак сьвету будаваньня й творства ў ягоным змаганьні з навадай духовае дэструкцыі. Кажны народ, што хоча заняць пачэснае месца ў гэтым сьвеце, мусіць добра ўсьведаміць сабе гэта. І мы можам быць толькі шчасьлівымі ды гордымі, што для народу нашага гэтае ўсьведамленьне ня можа станавіць ніякае цяжкасьці. Бо хрысьціянскасць нашага народу ў ягоных шырокіх і глыбокіх асновах — бесьпярэчная і навет, можна сказаць адвечная. Бо навет і на зары свае гісторыі, будучы яшчэ ў сваіх абрадах паганскім, народ гэты ў сваім асноўным жыцьцёвым настаўленьні, у сваёй маралі ня можа быць кваліфікаваны іначай, як народ духова хрысьціянскага сьвету. Усё, што толькі захавалася ад тае далёкае пары, ня толькі не парэчыць, а яскрава сьветчыць аб гэтым.

І сяньня, калі сусьветнае хрысьціянства стаіць у сваім апошнім баі з антыхрысьціянскім і папраўдзе антыхрыставым балшавізмам — нашаму народу таксама няма іншага месца ў гэтым баі,

як у стане Хрыста. Мы ўсе добра ведаем гэта. І таму з радасьцяй і надзеяй гукаем сяньня:

— Хрыстос Уваскрос!
Уваскрос Хрыстос — І спас чалавецтва, і не загіне, і з абумерця свайго ўваскросьне змучанае сяньнішняе чалавецтва, зьвярнутае да ідэі хрысьціянства.
Уваскрос Хрыстос — і ў новым уваскрослым чалавецтве — у вялікай сямі

ных, вялікай пакутніца — Бацькаўшчына наша Беларусь.

За трыумф хрысьціянства на сьвеце — гэткі шлях сяньня народам і чалавецтву. Бо —

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

Хрушчоў і Насэр

Казкі «Тысячы й адной ночы» захапляюць нас усіх нечаканасьцяй сваіх разьвязак. Адна з казак Шэхэразадзі адыгрываецца цяпер ў галіне савецка-арабскіх дачыньняў.

27-га снежня мінулага году ў Каіры, у палацы Кубба, было падпісанае пагадненьне аб эканамічнай і тэхнічнай дапамозе Аб'яднанай Арабскай Рэспубліцы з боку Савецкага Саюзу ў будаўніцтве першае чаргі высотнай Асуанскай запруды. Каірскія газэты тады пісалі, што эканамічная й тэхнічная дапамога, даваная Савецкім Саюзам, не зьмяшчае ў сабе ніякіх палітычных ці іншых умоваў, чым яна выгадна адрозьніваецца ад амэрыканскай дапамогі...

Акт падпісаньня пагадненьня быў як быццам афіцыйным жанітвам паміж двума, вельмі непадобнымі адзін на аднаго партнэрамі — камунізмам і арабскім нацыяналізмам. Фактычна, агульнае паміж гэтымі партнэрамі было толькі адно — нянавісьць у дачыненьні да заходніх дзяржаваў, і да таго, што й Арабы й камуністыя завуць «імпэрыялізмам». Але агульная нянавісьць — лучнік нятрывалы.

І вось цяпер прайшла ня тысяча й адна, а толькі 81 ноч, і жанітвам паміж арабскімі нацыяналістамі, у васьбе прэзыдэнта Насэра, і камуністамі, у васьбе Хрушчова, ужо пачынае трашчэць па ўсіх швах.

Пасьля антыкамуністычных прамоваў, зь якімі выступаў Насэр на працягу

апошняга тыдня, 16-га сакавіка увечары на гэтыя прамовы адказаў Хрушчоў. Ён сказаў, што яму «зусім незразумела», чаму зьмянілася дачыньне Насэра да ірацкай рэвалюцыі, што Насэр «памыляецца ў справе аб'яднаньня Ірацкай рэспублікі з Аб'яднанай Арабскай Рэспублікай», што ён, Хрушчоў, «засмучаны» апошнімі выступленьнямі Насэра ў Дамаску, што Насэр «узляў у выглядзе ўзбраеньня мову імпэрыялістыч», што антыкамуністычная палітыка Насэра «няўхільна праваліцца» і гэтак далей.

Насэр адказаў на гэтую прамову Хрушчова ў той-жа вечар. У сваю чаргу, ён заявіў, што «абарона Хрушчовам камуністых у Аб'яднанай Арабскай Рэспубліцы» няпрыймальная для арабскага народу, што гэтая абарона «пагражае адзінству народу рэспублікі», што «змаганьне супраць камуністычных агенцаў мае за мэту абарону краіны супраць новага імпэрыялізму».

Хрушчоў сказаў сваю антынасэраўскую прамову на крамлёўскім прыняцьці на гонар урадавай дэлегацыі Ірацкай рэспублікі. І гэта не выпадкова. Канфлікт паміж Насэрам і Хрушчовам разгарэўся якраз з прычыны Іраку, дакладней — з прычыны здзішэньня паўстаньня палкоўніка Шавафа ў паўночнай частцы Іраку. Драматычныя падзеі апошніх дзён у Іраку паказалі ўсім палітыкам, што спроба аб'яднаць у вадно рэчыва два патокі, што імкнуцца ў супрацьлежныя бакі — камунізм і араб-

ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНАЛЬНА-ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BACKAUSČYNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauščyna“ („Das Vaterland“),
(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 19, Bothmerstr. 14
Ца на : Нямецчына: на год — 14,— м.; 6 м-цаў — 7,50 м.; 3 м-цы — 4,25 м.; ЗША і Канада: на год — 8,— д.; 6 м-цаў — 4,50 д.; 3 м-цы — 2,50 д.; 1 нумар — 0,20 д. Ангельшчына й Аўстралія: 39 шыл.; 21 шыл.; 12 шыл.; 1 шыл. Бэльгія: 210 фр.; 120 фр.; 75 фр.; 5 фр. Францыя: 800 фр.; 450 фр.; 250 фр.; 20 фр. Аргентына: 80 пэз.; 45 пэз.; 25 пэз.; 2 пэз. Перасылка лётніцкай поштай каптуе падвойна. Падвойныя нумары каптуюць падвойна. Паддзіночныя нумары газэты разам з «Калачкамі» ўважаюцца за падвойныя.

Банковае conto: Zeitung „Bačkauščyna“,
Konto Nr. 857-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

Усіх Беларусаў Каталікоў
вітаем зь вялікім сьвятам
УВАСКРОШАЊНЯ ХРЫСТА!
Хрыстос Уваскрос
Уваскросьне й Беларусь!

Хрыстос Уваскрос

На ве кі

Штандар цярпеньня ўзьняў ты
[над жыцьцём
і кане ў змрок нячыстага спакуса...
І ў сэрцы, і ў душы — зь імём
Ісуса.

Наругу зла ты зьняёс. Ці аднаго
яна гняла, падкопвала заўчасна...
І сьвеціць зьніч імя Яго
нязгасна.

Зьдзяйсняецца і сьвеціць
[прыйсьце крос,
падбітым пошугам даруе лекі.
Ён уваскрос! Ён уваскрос
навекі!

Няхай на тле зьнішчэньняў,
[на вуглях
ізноў цябе ў рабы цікуе змуса, —
Ты не пакінеш зорны шлях
Ісуса.

І вер: ні змора і ні шал пагроз
жыцьця ня ўнімуць — лёд страсаюць
[рэкі.

Ён уваскрос! Ён уваскрос
навекі!

АЛЕСЬ САЛАВЕЙ

Хрыстос Уваскрос! Запраўды Уваскрос!

Раніца заўсёды была сьветлая й пагодная. Пасьля кароткай, папэраджальнай ілюмінацыі зары, сонца залатой паводкай хлынула на ўзгоркі, бары й даліны. Спад мяжы серабранай ракетай страляў жаўрук і рассыпаўся ў блакіце перламітонаў. Зь вежаў сьвятыніў загулі званы — радасна, трыумфальна, пераможна. Твары людзей зьзялі няштодзённай радасьцяй, Людзі цалаваліся й паўтаралі шчасьліваю вестку:
«Хрыстос уваскрос! Запраўды ўваскрос!»

Так калісь у гэты сьветлы вялікі Дзень радасная мэлэдэя званоў і песняў лунала над нашай ветлай Беларускай. Сьвята трыумфу й перамогі добра над злом, сьвятла над цемрай, вясны над зімой.

Сяньня жахлівы сум ахутвае наш край. Сяньня над ім не залунае радасная мэлэдэя званоў і песняў. Злачынныя шаманы цемрацтва, захопнікі-чужакі й іхныя лёкаі лютуюць на Беларусь. Яны зрабавалі нашае шчасьце, свабоду, званы й песні, зьнішчылі й апаганілі нашыя сьвятыні, зьдэкліва акалечылі нашу мову, ператвараючы яе ў нейкага гібрыда, жаргон і імкнучца калечыць нашы душы, а, прыжмэс душы нашых дзіцей. Замест жывой веры яны накідаюць бяздушную псеўда-навуковую дактрыну, на месцы Крыжа — сымбалі збаўленьня, добра й ахвяры ставяць бронзавых ідалаў — помнікі злачынных, крываваых сатрапаў — марсаў, ленаў, сталінаў і крываваыя палотнішчы.

Рачаінасьць сумная, амаль безнадзейная. Ад каго-ж спадзявацца ратунку, скуль узяць сілы й гарт, каб не заламацца, каб вытрымаць і ператрымаць?

І вось-жа слаўнае й цудоўнае ўваскросаньне Хрыстова павінна нам быць натхненьнем, надзеяй і зарукай, што дабро пераможа злыбяду, праўда — ілжу, сьвятло — цемру, свабода — няволю.

Прыклад Уваскросаньня Хрыста дае нам веру і ўпэўненасьць, што і ў нашай краіне скончыцца лютая зіма панаваньня чужакіх цемрашалаў, што ўваскросьне й Беларусь. Тады беларускі народ адбудуе сьвятыні, бронзавыя помнікі сатрапаў-панавольнікаў пераліе на званы й ізноў сонца, жаўрук, званы й людзі трыумфальна абвесьцяць:

Хрыстос уваскрос! Уваскросла Беларусь! Запраўды ўваскросьлі!..

(Заканчэньне на 2-й бач.)

Чужымі створана рукамі

ДА АРТЫКУЛАЎ МАРГУНСКАГА ў БЕЛАСТОЦКАЙ «НІВЕ»

(Заканчэнне)

Прыступаючы да апісання гісторыі ўтварэння БССР, Маргунскі значначэй найперш: «Пытаньне аб стварэнні беларускай дзяржаўнасці абмяркоўвалася ў ЦК РКП (б). 23 снежня 1918 году ЦК партыі бальшавікоў прыняў пастанову аб утварэнні Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Гэтая пастанова з’яўляецца яркім прыкладам паслядоўнага правядзення ў жыццё марксістоўска-ленінскай нацыянальнай палітыкі, прыкладам вялікіх клопатаў Цэнтральнага Камітэту партыі бальшавікоў аб беларускім народзе». Далей ён едзе на голых датах склікання канфэрэнцыяў і з’ездаў у «справе афармлення беларускай дзяржаўнасці», нийначай, як савецкая прапаганда, едзе заўсёды на лічбах і працэнтах. Адным словам, усё ішло, як па масьце ў карысьць і толькі ў карысьць беларускаму народу.

Цікава аднак знаць, на якіх асновах гісторык Маргунскі базуе сваё асветчаныне пра «паслядоўнае правядзеньне» бальшавікамі свае нацыянальнае палітыкі адносна Беларусі і наагул на якіх асновах ён можа называць бальшавіцкую палітыку ў дачыненні Беларусі нацыянальнай палітыкай.

Папершае бальшавіцкую нацыянальную палітыку адносна Беларусі яна можна назваць паслядоўнай толькі таму, што яна спазнілася на больш чым год часу. 1918 год быў глухім на фронце бальшавіцкага беларускага пытання. Праўда, бальшавікі тварылі прабальшавіцкія арганізацыі пад беларускай шырмай, але ня ў шырма справа, а справа ў дзейнасці гэтых арганізацыяў. А іхная дзейнасць якраз і абмяжоўвалася да збэшчання беларускага нацыянальна-вызвольнага руху і да прыняцця рэзалюцыяў супраць гэтага руху і «за непадзельнасць Беларусі й Расеі». Дастаткова тут прыгадаць хоць-бы рэзалюцыю «Усерасейскага з’езду Беларусаў-уекачоў» зь ліпеня месяца і рэзалюцыю-зварот так званана Цэнтральнага Бюро беларускіх сэкцыяў РКП(б) з 23 снежня. Ці не ў згаданых рэзалюцыях бальшавікі выкрыквалі: «Прэч з незалежнасцяй, накінутай Немцамі... У дарогу, браты Беларусы — бядотныя сыны шматпакутнай маці-Вялікарасеі, але толькі з савецкай Расеяй!».

ХРУШЧОЎ І НАСЭР
(Заканчэнне зь 1-й бач.)

публіцы ў справе будаўніцтва Асуанскай запруды, дык гэта можа выклікаць паважны крызіс гэтай палітыкі. З другога боку, далей даваць дапамогу Насэру пры наўдзячэнні ягоных антыкамуністычных настрояў — таксама неяк не выпадае.

Звязка чарговай казкі з «Тысяча і адной ночы» атрымліваецца вельмі цікавай. Як яна скончыцца — прадбачыць, зразумела, нельга.

З радыёвай хвалі «Вызваленне»

АНДРЭЙ МАКАЁНАК

Каб людзі ня журыліся

Камедыя ў 4-х актах

Аксінья: Ня выдумляй, чаго ня трэба.

Раман: Глядзі, Аксінья! А то вельмі ўжо ветлівая ты зь ім.

Аксінья: Мне ня верыш?

Раман: Табе веру, ды яму не давяраю, Ксюша! Калі я ўжо дачкаюся?

Аксінья: Пасьпееш.

Раман: Перасьпеў я ўжо. За сорак мне пераваліла, ды і ты не васемнацатка, Ксюша. Марна час трацім. Каб не каяліся потым.

Аксінья: Таму й не сьпяшаюся, каб потым не каяцца.

Раман: Усё роўна мы з табой як муж з жонкай жывём. На-вошта ад людзей таіцца? Давай законна, расьпішамся, і пераходзь у маю хату.

Аксінья: Рома, ці я супраць? (Падумала). І ў цябе дачка, і ў мяне — нявесты. Трэба зь імі пагаварыць. Яны-ж нікога ня ведаюць.

Раман: Дагадваюцца.

Аксінья: А пагаварыць трэба. (Засьпяшалася). Ой, я пайду, а то гасьцей кінула адных. (Пайшла ў хату).

Раман пайшоў. Паказаліся дзяўчаты — **Юля** й **Маланка**.

Маланка: Бачыш?

Юля: Бачу.

Маланка: Што яны валынку цягнуць?

Юля: Давай мы зь імі пагаворым. А?

Маланка: Яны й самі дагаворацца, калі сур’ёзнае ў іх!

Юля: Нешчаслівыя яны.

Маланка: А мы?

Чуваць крыкі: «Раз, два, узялі!..»

Юля: Хадзем, Маланка, паглядзім, як там цягнуць машыну.

4)

Маланка: А ну іх. (Абыхава махнула рукой). Такая нудота на душы...

Юля: І што я рабіць буду, калі ты пaeдзеш адсюль?

Юля: Я-ж не далёка, у райцэнтр. Гудзееў абяцаў бацьку прыладзіць мяне ў райцэнтр.

Маланка: Дурная я, што кінула дзесяцігодку... Баялася, што не паступілі ў інстытут. А можа й паступіла-б...

Юля: А можа, і ты так паступіла-б, як я. І цяпер перад людзьмі сорамна. Чула, якую прыпеўку прыдумалі? (Засьпявала).

Едзе дзеўка ў інстытут,

Пакідае родны кут.

Аступілася, упала —

Цераз тройку не папала.

Калі Юля сьпявала, з хаты выйшаў **Васіль**.

Маланка: Юля!

Юля: Ах!

Васіль (разгледзеўшы Маланку, утаропіўся на Юлю, уражаны яе прыгажосцяй): Ух, ты!.. Якая прыгожая!

Юля (спачатку разгубілася, потым паказала яму язык): Соль табе ў вочы! (Пабегла з двара.)

Васіль: За што гэта яна мяне тач?

Маланка: Каб ня сурочыў. (Пабегла сьледам за Юляй.)

З шумам і гоманам, з крыкамі й жартамі калгасьнікі выкатуваюць «Масквіча» на вуліцу.

Галасы: Тпру! Стой! Прыехалі! ня брыкайся! Малое, а ўпартая!

Гудзееў: (вылазіць з машыны ў высёлым настроі): Ну вось, ледзь-ледзь дабраліся. Дзякуй, таварышы! Добры дзень! (Вітаецца з усімі за руку. Да Самасеева.) Безабразіе, таварыш Самасееў! Няўжо ты ня можаш адрамантаваць такі мост?

2-гі калгасьнік: А Самасееў наўмысьля не рамантуе мост. Каб начальства ня езьдзіла ў калгас. Меней клопату будзе.

Гудзееў: Цябе, Самасееў, за адзін гэты мост зьнімаць з работы. Дыўна безгаспадарчасць.

Цярэшка: От, што праўда, то праўда.

Самасееў: Адрамантуем, таварыш Гудзееў. У бліжэйшыя дні адрамантуем.

Сялянскае пытаньне ў Польшчы

З прамоваў, сказаных на зьездзе Польскай Аб’яднанай Работніцкай партыі ў Варшаве, трэба асабліва падчыркнуць важнасьць прамовы Эдварда Охаба. Охаб, як афіцыйны дакладчык, які гаварыў ад імя партыі, зрабіў даклад аб будучай сельска-гаспадарчай палітыцы польскіх камуністых. Охаб — сябра Палітбюро й займаў становішча першага сакратара польскай кампартыі да прыходу да ўлады Гамулки. Ён стаўся міністрам сельскай гаспадаркі пасля кастрычніка 56-га году. Ад кастрычніка 56-га году Охаб з’яўляецца асабіста адказным за ажыццяўленьне сельска-гаспадарчай палітыкі, якая была базаваная вылучна на падняцці прадукцыйнасці й павялічэння рэнтабельнасці аднаасобных сялянскіх гаспадарак. Гэтая палітыка, поўнасьцяй падтрымоўваная Гамулкам, выклікала вострыя пратэсты з боку сталінскіх элементаў у польскай кампартыі. Каб уціхамірыць незадаволеных сталінцаў, Пленум ЦК перад з’ездам у сваёй рэзалюцыі зрабіў аднолькавы націск на дзьве асноўныя мэты сельска-гаспадарчай палітыкі, а менавіта — на павялічэнне прадукцыйнасці сялянскіх гаспадарак і на сацыялістычную рэканструкцыю вёскі — інакш кажучы, на паварот да калектывізацыі.

Другі пункт рэзалюцыі Пленуму ЦК выклікаў сярод польскага сялянства вялікае незадавальненне. Пачаўся шырокі супраціў з боку сялян, якія пачалі паўстрымоўвацца ад куплі зямлі, машынаў, будаўнічых матэрыялаў і ўгнаенняў. Яны адмаўляліся рабіць капіталаўклады на даўгі тэрмін. Такім чынам, урадаж быў пастаўлены пад пагрозу. Такі рашучы супраціў з боку сялянства прымусяў партыю спыніць кампанію калектывізацыі. Охаб у сваім выступленьні на зьездзе фактычна адкінуў рэзалюцыю ЦК. Ён падчыркнуў, што пытаньне аб павялічэнні прадукцыі харчавання павінна быць пастаўленае ўперадзе ўсіх іншых мэтаў, у тым ліку й перад пытаньнем аб сацыялістычным ператварэнні вёскі. Ён паўтарыў, што ніводнага сялініна ня прымусяць уступіць у калгас супраць ягонае волі. Далейшая калектывізацыя, — сказаў Охаб, — гэта заданьне далёкае будучыні. Ён заявіў, што дзяржава будзе далей памагаць існуючым калгасам, якія ў Польшчы займаюць менш за адзін працэнт усяе ворнае зямлі. Але большая частка дзяржаўнай дапамогі ў сельска-гаспадарчым сэктары будзе выдзеленая для сялян-аднаасобнікаў.

Далей Охаб нарысавалі шырокую праграму дзяржаўнай дапамогі сялянам-аднаасобнікам. Яшчэ 200 тысяч гэктараў

праўды, як-бы яе не намагаліся перайначыць Расейцы і іхныя марыянэткаў Беларусі, немагчыма заперці. А гэтая праўда такая: БССР была і застаецца фікцыяй, створаная чужымі рукамі. Тым больш было фікцыяй і абманам абыходжаньне 40-х угодкаў БССР, з нагоды чаго Маргунскі і зьмясьціў некалькі сваіх артыкулаў у беластоцкай «Ніве».

П. Залужны

Р. В.

Гудзееў: Позна ўжо, таварыш Самасееў.

Самасееў: Чаму позна?

Гудзееў: Безь цябе адрамантуюць. Сёння будзем праводзіць справаздачна-выбарчы сход.

З хаты выходзяць **Аксінья** й **Кавальчук**.

Цярэшка: І новага старшынню будзем выбіраць?

Гудзееў: Так. Ёсць такое рашэнне бюро райкому.

1-шы калгаснік: Дзе ён, новы?

2-гі калгаснік: Хто ён, калі не сакрэт?

Гудзееў: Потым убачыце, на сходзе.

1-шы калгаснік: Свая хата ёсць у яго, ці за кошт калгасу будаваць будзе?

3-ці калгаснік: Карову ад быка адрозьніць?

Цярэшка: Калгаснае сена ня будзе ў раён вазіць?

2-гі калгаснік: А як ён — сямейны? (Іпадмігнуў). Курэў лавіць ня будзе?

Гудзееў: Таварышы! Гэта пытаньне сур’ёзнае, і не на вуліцы яго абмяркоўваць, а на сходзе.

3-ці калгаснік: Вы нам пакажыце яго да сходу. Хоць паглядзець на яго дайце.

Цярэшка: Ці варты ён чалавек?

Гудзееў: Думаю, што рэкамэндуюць вам чалавека вяртага...

1-шы калгаснік (падыходзіць да Гудзеева): Вот, таварыш Гудзееў, тут справядліва народ просіць... Я вам скажу, што нам вельмі цікава ня толькі паглядзець на вашу кандыдатуру, а навет і паню-хаць.

Сьмех.

Калі п’е, дык яшчэ паўбяды, а вось калі й пахмяляцца любіць, дык... галоўнае — гэта хочам ведаць.

Калгаснікі сьмяюцца.

Гудзееў: Вы будзеце давольны. Чалавек сур’ёзны, работнік з вялікай практыкай, сумленны...

2-гі калгаснік: Таварыш райплля! Ня так даўно, перад Самасеевам, вы прывозілі нам старшыню. Помніце? Дзе ён цяпер? А быў чэсны. Бывала, злодзеям і жулікам праходу не даваў. Не-е! Навет міма калгасу не даваў прайсці. Як

Натхненне пад прымусам

«Пастановы ХХІ-га зьезду КПСС натхняюць савецкую моладзь!» — так называлася перадавіца «Правды» 11-га сакавіка. У другім ейным абзацы — у вытрымцы рэзальцыі зьезду — мы чытаем: «Жамсамольцы пакліканыя і ў далейшым паказваць моладзі ўзоры самааддай працы».

І вось тут узнікае простае, але лягічнае пытаньне: у імя чаго і чаму? Ужо дзесяткі год мы чуем падобныя выказваньні бальшавіцкай прапаганды, ужо дзесяткі год падсавецкае грамадства пад уплывам заклікаў, шантажу і прымусу стаіць на розных сацыялістычных, стэханавіцкіх, мамаёўскіх і іншых савецкіх вахтах. Той, хто маючы 17 год стаў у першыя гады савецкай улады на гэтыя вахты, сяньня мае 50 год. Такім чынам усе найлепшыя гады падсавецкага малядога чалавека прайшлі на гэтых штурмавых вахтах. А што ён меў за гэта? Напоўгалоднае жыццё, недахоп вопраткі, лёзунгі, заклікі і абіяцаньні...

На ХХІ-м зьездзе КПСС Хрушчоў доўга, мутна і блытана гаварыў аб пабудове камунізму. Але навет паводля выказваньняў Хрушчова, невядома калі гэты камунізм будзе пабудаваны, а — найгоршае — невядома, як ён будзе выглядаць.

Як ведаем з савецкай прэсы, толькі ў Беларусі заплывае балотам і зарастае хмызьнякамі 200 тысяч гектараў добрай зямлі. Але Хрушчоў гоніць беларускую моладзь у Казахстан асвойваць цаліну. І вось як выглядае жыццё гэтых сотняў тысяч юнакоў і дзяўчат на цаліне. Цытуем паводля «Комсомольской Правды» 7-га сакавіка: «Пасяліліся ў халодным доме на голай падлозе, падаслаўшы

зьямшаную ізь сьнегам салому. У сталюцы — адна лыжка на дзесяцёх...» Гэта было ў першыя гады асваеньня цаліны, а вось што маем цяпер: «Трэці раз прававалі ўчора трактарыстыя прабіцца празь сьнег, каб давесці нарэшце прадукты. Ізноў не ўдалося прывезці дроў і вугалю, таму ў кватэрах холадна. Хоцькі ня хоцькі зачыняй пякарню і сталючку».

А вось умовы працы, паводля прыгданай газэты:

Трактарыстка — а перад прыездам на цаліну інтэлігентка — угразла ў лімане. Цытуем: «Выйшла Маша з угразлага трактара ледзь не папаясьціцу ў гразь. Ледзь потым расчэпіла бароны і пачала кажнюю паасобку выпягваць зь ліману. Бароны цяжкія, падняць ня так лёгка. Цягне яна гэтыя бароны і плача, проста заліваецца сьлязьмі...» Гэта былі толькі людзкія сьлёзы й гора беднай, зананай на непаспэльную працу дзяўчыны. У гэтым — цяжкое зьлачынства нялюдзкай бальшавіцкай улады ў сыстэме.

10-га сакавіка «Комсомольская Правда» ў справаздачы з пленуму ЦК КПСС Беларусі пісала: «У прынятай пленумам пастанове вызначаны высокія забавязаньні моладзі Беларусі ў выкананьні заданьняў сямігадовага пляну...»

Ніхто не патурбаваўся папытацца ў беларускай моладзі, ці гэтыя заданьні яна можа выканаць. Заданьні вызначылі партыйныя верхаводы. Ды хай-жа яны аблыжна ня йлгучы, што «пастановы ХХІ-га зьезду натхняюць савецкую моладзь».

Не натхняюць, а прымушаюць... пе

І зьезд журналістых БССР

Саюз журналістых БССР быў створаны нядаўна, толькі паўтара году таму. Да яго належыць 800 журналістых БССР, якія працуюць у рэспубліканскіх, абласных, раённых і шматтыражных газэтах і часопісах, у радыё і тэлебачаньні, у Беларускам тэлеграфным агенцтве і выдавецтвах.

Сёлет, 5-га сакавіка, у Менску адбыўся І зьезд гэтае арганізацыі.

У праграме зьезду быў даклад старшыні арганізацыйнага бюро Саюзу журналістых БССР М. Філімонава «Аб заданьнях журналістых рэспублікі ў барацьбе за выкананьне пастановаў ХХІ зьезду КПСС», а таксама даклад сьбры арганізацыйнага бюро А. Варашкі «Аб выніках абмеркаваньня праекту статуту Саюзу журналістых СССР на абласных канфэрэнцыях і прапановах што да праекту статуту».

Старшыня Саюзу ў сваім дакладзе, гаворачы аб заданьнях журналістых падчыркаў, што яны заключваюцца перадусім у тым, «каб усё вышэй і вышэй узьнімаць палітычную й працоўную актыўнасьць народу, запальваць сэрцы працоўных пафасам камуністычнага будаўніцтва...» і г. д. і г. д.

Не абыйшлося, як і на папярэдніх зьездах КП Беларусі й Саюзу пісьмень-

нікаў БССР, без перасьцярогаў перад небясьпекай гэтак зьванае буржуазнае ідэялёгіі. «Асабліва ўвага, — гаварыў дакладчык, — павінна быць накіравана на пераадоленьне перажыткаў капіталізму ў сьвядомасьці людзей (і гэта ў пятым дзесяцігодзьдзі савецкае ўлады! — А. Г.), разгортваньне няпрымірнай барацьбы з варажой буржуазнай ідэялёгіяй».

Дакладчык успамінаў і аб некаторых недахопах у працы беларускіх савецкіх журналістых. Але аб гэтых недахопах куды больш было сказана ўжо пасля ў дыскусіях над дакладам. Тут, прыкладам, падчырквалася недастаткова падрыхтоўка журналістычных кадраў у БССР, адсутнасьць кваліфікаваных журналістых у абласных і раённых газэтах ды слабая дапамога гэтым газэтам з боку цэнтру; гаварылася аб тым, што раённыя газэты вельмі шэрыя, нудныя, аднастайныя, у іх няма «захапляючага паказу савецкіх людзей — будаўнікоў камунізму». Як быццам-бы ад гэтых «будаўнікоў камунізму» раённыя газэты павесялі-б... Ды зрэшты, як такія газэты, і то ня толькі раённыя, але таксама абласныя й рэспубліканскія, могуць ня быць шэрымі, нуднымі й аднастайнымі, калі, як гаварыў адзін з прамоўцаў,

Фрагмэнт беларускага стэнду

была рэпрэзэнтаваная Беларусь. Беларусы заўдзячаюць гэта ў вялікай ступені высілкам і арганізацыйным здольнасьцям спадарыні Веры Рыч — ангельскае студэнткі матэматыкі (і ўжо ведамай паэткі — Рэд.), якая сама называе сябе «Беларускай праз адаптацыю». Яна падрыхтоўвала ўдзел Беларусаў у гэтым фэстывалі і згодзі і супрацоўніцтвам Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі.

у іх «галоўная ўвага павінна быць накіравана на вырашэньне задач павышэньня ўраджайнасьці й павялічэньня вытворчасьці прадуктаў жывёлагадоўлі...»?

Пасьля дакладаў і дыскусіяў зьезд выбраў прэзыдэнта Саюзу журналістых БССР і рэвізійную камісію, а таксама дэлегацыю на першы Усесаюзны зьезд журналістых СССР.

Фэстываль, які быў зарганізаваны Выканаўчым Камітэтам Студэнцкага Саюзу, ставіў сабе за мэту лепшае ўзаема-разумьне паміж студэнтамі розных

чыць, падсавецкая Беларусь) і «Беларусь на выгнаньні». Гэтыя сэкцыі былі ілюстраваныя дзьвюма табліцамі фатаздымкаў. У цэнтры пад беларускім нацыянальным гэрбам «Пагоня» і белчырвона-белым сьцягам, знаходзілася табліца з кароткім апісаньнем Беларусі й перакладам вершу Янкі Купалы «Брату на чужыне» (перакладзены прыгаданай намі паэткай Рыч — Рэд.). На выстаўцы былі паказаныя таксама экспанаты беларускага ткацтва і вырабаў з дрэва, пазычаных сябрамі Згуртаваньня Беларусаў у Вялікабрытаніі. Быў таксама паказаны выбар кнігаў і часопісаў — як савецкіх, так і эміграцыйных выданьняў.

Адчыняючы выстаўку, бургомістр Гольборну — у гэтай частцы Лёндану знаходзіцца будынак лёнданскага Саюзу Студэнтаў — Сьднэй Джакс, гаварыў аб Лёнданскім ўнівэрсытэце, як аб «Задзіночаных Нацыях у мініятуры» і падкрэсьліў, што патрэба добрай волі й супрацоўніцтва, якая цяпер існуе паміж студэнтамі, існуе й пасля таго, як гэтыя студэнты скончаць унівэрсытэт. Пасьля ўрачыстасьці адкрыцьця, бургомістр пазнаёміўся з выстаўкай. Ён вельмі зацікавіўся беларускім стэндам і папрасіў больш інфармацыяў аб Беларусі. У вадказ на гэта яму была падараваная кніга «Дзень незалежнасьці Беларусі».

Бургомістр сказаў, што ён вельмі зацікаўлены тым, каб беларускае культурнае жыццё квітнела й на чужыне.

Адным з кульмінацыйных пунктаў выстаўкі была сьбыта па паўдні. Скончыўся паказ апошняга фільму; большыня студэнтаў ужо пабачыла выстаўку й блукала вакол, ня ведаючы, што рабіць далей. Тады з галоснікаў пачулася паведамленьне: «пры беларускім стэндзе раздаецца традыцыйнае беларускае печыва». На працягу гадзіны беларускі стэнд быў акружаны вялікім натоўпам, што частаваўся беларускімі сырнікамі, печывам з макам і іншымі смачнымі рэчамі. Шмат хто із студэнтаў, што атрымаў сваю порцыю, заставаўся пры стэндзе й дапамагаў размяркоўваць печыва сярод іншых. «Чаму-ж вы не бралі ўдзелу у Фэстывалі летась? — пыталіся яны ў беларускіх удзельнікаў, — наступны год спадзяемся пабачыць вас ізноў!»

Фэстываль прайшоў. Гэта былі чатыры дні напружанай працы, але й адпачынку, і прыкладаў супрацоўніцтва, дзе адзіным аб'ектам спрэчак была вялічынна плошчы пад кожным стэнд. Што даў гэты фэстываль? Ён падтрымаў дух сяброўства й супрацоўніцтва паміж моладзю самых розных расаў і нацыянальнасьцяў. У гэтай спрыяльнай атмасфэры, шмат студэнтаў мелі нагоду крыху бліжэй пазнаёміцца зь беларускім жыццём і культурай, яны адчулі беларускую гасьціннасьць. І калі, з гледзішча арганізатараў фэстывалю, сяброўства зьяўляецца гэтулькі-ж важным, як і палітыка пры разьвязваньні сусьветных праблемаў, дык справа вольнай Беларусі здабыла ў лёнданскім унівэрсытэце вялікую падтрымку.

В. Р.

заўважка каторага, тут-жа ловіць, за руку ды сюды, у калгас, ды на пасадку кладаўшчыка ці касіра...

Калгаснікі рагочуць.

Ну, а там рука руку мые...

3-ці калгаснік (пашаптаўшыся ізь Сенькам-Заікам): Ну што вы напалі на таварыша Гудзеева? Ці ён адзін тут вінаваты? Ну, канешне, бывалі й памылкі. Конь на чатырох нагах, і то спатыкаецца. Але-ж... Вот возьмем Самасеева. Як рэкамандавалі, што гаварылі?

Сенька-Заіка: У-устойлівы і па-аваротлівы.

3-ці калгаснік: А што аказалася?

Сенька-Заіка: Што ўстойлівы — няпраўда. А што па-аваротлівы, дык як у сук уляпілі. Пава-аротлівы! Сонца яшчэ ня ўзыйшло, а ён ужо на нагах...

3-ці калгаснік: ... ледзь трымаецца.

Калгаснікі йзноў рагочуць.

Гудзееў: На гэты раз вы крыўдзіцца ня будзеце.

Цярэшка: Хто ён?

Гудзееў: Чалавек сур'ёзны...

Цярэшка (настойліва): Хто ён?!

Кавальчук (падбадзёрвае Цярэшку): Давай, давай, Церах! Сьмялей! Завязвай вузлал!

Цярэшка (падыходзячы да Гудзеева): Таварыш Гудзееў! От людзі сьмяюцца, а тут плакаць трэба! За чатыры гады вы ўжо чатырох ці пяцёх старшын нам прывозілі і ўсіх хвалілі. А што потым аказалася?.. Даволі! Мы хочам ведаць: хто ён? Які ён гаспадар? Што ён за чалавек? Ці можна яму даверыць гаспадарку?

Кавальчук: Правільна! Хай людзі паглядзяць і памацаюць.

Гудзееў: А вы хто такі?

Кавальчук: Як хто? Тутэйшы.

Цярэшка: А чаму сакратар райкому ня прыехаў на сход? Ён-жа абяцаў сам прыехаць.

Гудзееў: Ён мне даручыў сход правесці. А сам ня мог. Яго тэрмінова выклікалі.

Кавальчук: Таварышы! Відаць, таварыш прадстаўнік з раёну

і сам ня ведае, каго вам рэкамэндуе, і ў вочы ніколі яго ня бачыў.

Гудзееў (Кавальчуку): Я-б вам параіў за зубамі язык патрымаць.

Цярэшка: Чалавек правільна гаворыць. Калгаснікі хочуць ведаць, каго вы нам прывезлі.

Гудзееў: Добра, я вам скажу. (Дастае з партфэлю паперку, чытае.) Бюро райкому рэкамэндуе на пасадку старшыні «Вольна праца» Кавальчука Цімафея Ягоровіча. 1902 году нараджэньня, сябра партыі з 1928 году, паходжаньне — з рабочых, адукацыя — сярэдня. Таварыш працаваў на адказнай пасадзе ў Менску. Цяпер дабраахвотна паехаў у калгас.

Цярэшка (зьдзіўлены): Кавальчук?

Кавальчук: Таварыш Гудзееў! Вы-ж, пэўна, бачылі яго?

Гудзееў: Бачыў.

Кавальчук: І гаварылі зь ім?

Гудзееў: Гаварыў.

Кавальчук: Цікава. Які-ж ён?

Гудзееў (ня ведае што сказаць): Ну які... Ну такі... Сур'ёзны, салідны... А, уласна кажучы, чаму гэта вас так цікавіць?

Кавальчук: Вельмі цікавіць. Я-ж вас упяршыню бачу. Давайце пазнаёмімся. Кавальчук Цімафей Ягоровіч — я і ёсьць.

З а с л о н а.

АКТ ДРУГІ

Сьвітае. Толькі што прапелі пёўні. Нязлосна, відаць, спрасонку, раз-другі гаўкнуў сабака. Нездзе скрыпнулі вароты, рыкнула карова. Вось прайшла жанчына з поўнымі вёдрамі на каромысьле. На вуліцу выйшаў **Кавальчук**. Паказаўся **Раман** зь мяшком за плячым.

Раман: Добрай раніцы. (Праходзіць міма.)

Кавальчук: Добрай раніцы. Адкуль так рана?

Раман (спыніўся): З гораду. Па хлеб езьдзіў, ды ўчора спазь-

ніўся на вячэрні поезд. Прышлося на вакзале ўсю ноч праседзець.

Кавальчук: Вас брыгадзір папярэдзіў учора, што зь сяньняшняга дня на нарад трэба зьяўляцца ў сем гадзін раніцы?

Раман: Гаварыў.

Кавальчук: Не спазьнецеся. (Пайшоў.)

Раман хацеў нешта сказаць, але змоўк. Толькі намерыўся пайсьці, як насустрач **Аксінья** зь вядром.

Аксінья (павітаўшыся): Здароў! Няўжо толькі цяпер з гораду?

Раман: Учора спазьніўся на поезд.

Аксінья: Усю ноч на вакзале гаравай? На маю долю ўзяў?

Раман: Дзьве буханькі ўзяў. Прыйдзеш? Ці самому прынесьці?

Аксінья: Я сама прыйду. Ідзі, можа, трохі падрэмлеш.

Раман: А можна было-б у вадной хаце хлеб гэты есці.

Аксінья: Пачакаем крыху. Як стане лепей у калгасе, тады.

А покуль што... Усё-такі на двух прызядзібных участках лягчэй жыць, як на адным...

Аксінья набрала вады й пайшла. Пайшоў і Раман. Да калодзежа падыходзіць зь вядром **Юля**. Набірае ваду. На вуліцы паказалася **Маланка** з трыногаю ў руцэ. Падыходзіць да **Юлі**.

Малака: Юлька! Ну, Юлька, ведаеш што? Васіль, старшынёў сын, сьпёкса.

Юля: Як сьпёкса?

Маланка: Утрэскаўся ў цябе па вушы.

Юля: А ідзі ты...

Маланка: Чэснае слова. Праходу мне не дае.

Юля: Ну і што?

Маланка: Як што?

Юля: Падумаеш...

Маланка: Ты, Юлька, ня круці носам. Хлопец ён што трэба.

І бадай што інжынер. Ты май на ўвазе.

Юля: Ай, перастаць ты глупства малюць.

Маланка: Такай хлопец — глупства?

Юля: Ты мне другое скажы: як мне даведку ўзяць?

Маланка: А Самасееў хіба ня даў?

(Далей будзе)

Айцец Робэрт вярнуўся ў Лювэн

Раніцаю, 5-га сакавіка, а. Робэрт прыбыў караблём у Антвэрпэн, дзе яго спаткалі ягонны дзядзька, былы прэзыдэнт парламанту, з дачкою, а таксама сябра Ж., як прадстаўнік беларускае студэнцкае групы ў Лювэне. Зь якою нецерплівасьцяй чакалі мы прыезду дарагога айца, думаю, зараз зразумеюць таксама й нашыя суродзічы ў ЗША й Канадзе, якія мелі нагоду спаткацца зь ім, пагутарыць ці хоць-бы чуць ягонныя прамовы поўныя шчырасьці й беларускага патрыятызму.

Ня глядзя на тое, што для некаторых студэнтаў настаў ужо гарачы час — набліжаюцца экзамены — ніхто не сьпяшыў да кніжак. Зь вялікаю цікавасьцяй слухалі ўражаньні, якімі дзяліўся а. Робэрт із сваёю падарожжа й прабываньня ў Амэрыцы. Тым больш цікава было слухаць, паколькі а. Робэрт расказаў аб'ектыўна аб жыцьці й дзейнасьці Беларусаў і беларускіх арганізацыяў у Амэрыцы, на робячы розьніцы паміж «крывічамі» й «зарубежнікамі», праваслаўнымі й каталікамі — гэтыя «розьніцы» для яго ня існуюць, аб чым маглі пераканацца нашыя суродзічы ў ЗША й Канадзе.

Расказаючы аб сваім падарожжы, а. Робэрт выказаў вялікае задавальненьне, што меў нагоду спаткацца зь беларускімі грамадзкімі працаўнікамі, пазнаёміцца з працай моладзі, а таксама пазнаёміцца з быўшымі настаўнікамі й Дырэктарам Гімназіі імя Я. Купалы ў Нямецчыне, 80% выпускнікоў каторае скончылі або канчаюць Лювэнскі ўнівэрсытэт.

У нядзелю 8-га сакавіка на просьбу а. Робэрта сабраліся лювэнцы, якія працуюць ужо, зразумела й студэнты, у Беларускім Студэнцкім ДOME ў Лювэне. Тут яшчэ раз а. Робэрт падзяліўся сваімі ўражаньнямі й вынікамі падарожжа ў ЗША й Канадзе. Агульна кажучы а. Робэрт вынес надзвычай добрае ўражаньне аб беларускай эміграцыі ў Амэрыцы. А скажу пад сакрэтам, што ён ня быў вялікім ахвотнікам паездкі ў Амэрыку ў мяне таксама прыходзілася доўга яго ўгаварваць зрабіць гэты крок. Што а. Робэрт здэцыдаваўся паехаць у Амэрыку — гэта перадусім заслуга нашых лювэнцаў у Амэрыцы, якія не давалі яму супакою сваімі лістамі-запросінамі.

А. Робэрт быў вельмі расчунены беларускай шчырасьцяй й гасьціннасьцяй. Калі мяне, — казаў ён, — так цёпла й шчыра прыймалі нашыя лювэнцы — зразумела — мы старыя сябры, але лю-

дзі, некаторых чуў толькі прозьвішчы, спатыкалі мяне й запрашалі да сябе як старыя ад дзесяцігодзьдзяў сябры. У мяне незнаёмых ня было. У кожнай сям'і, дзе я толькі ня быў, я быў у сябе.

Гаворачы аб беларускай эміграцыі ў Амэрыцы, а. Робэрт падчыркнуў, што ў якой мове ён не гаварыў — заўсёды перакладалі на беларускую мову. Ён вельмі добра разумее значаньне мовы, асабліва для эміграцыі, таксама як і бацька нашага адраджэньня Ф. Багушэвіч, калі гаварыў: «Не пакідайце мовы роднае, каб ня ўмерлі». Аднак, — сказаў а. Робэрт, ёсьць таксама выпадкі, што беларускім дзецям ужо цяжка гутарыць па-беларуску, дзеля гэтага, хоць гэта было маё першае падарожжа, але не апошняе — мы павінны зрабіць усё, каб гэтыя людзі ня былі страчаныя для Беларусаў як для нацыі.

І апошняе, а. Робэрт задаволены, што падарожжа апацілася — ёсьць ужо кандыдаты на Лювэнскі ўнівэрсытэт і, такім чынам, будзе й надалей існаваць беларуская студэнцкая група ў Лювэне.

Паводля слоў а. Робэрта лювэнцы ў Амэрыцы прыймаюць актыўны ўдзел у грамадзкай працы. А ў сваіх успамінах з Амэрыкі др. Ст. Станкевіч назваў лювэнцаў, за выняткам аднаго, «грамадзка-бязьдзейным элемэнтам». Ясна, адзін з дактароў тут памыліўся (а. Робэрт таксама доктар). Аднак гэта пытаньне да дыскусіі. Добра было-б, каб лювэнцы ў Амэрыцы даказалі (працаю), што др. Ст. Станкевіч памыляецца.

Айцец Робэрт выказаў надзею, што калі не пад канец гэтага году, дык напачатку наступнага, яшчэ раз наведае Амэрыку.

На заканчэньне трэба выразіць жаль, што а. Робэрт на працягу дзесяці год, з часу як заняўся беларускімі студэнтамі, ня меў ні аднаго вольнага дня на адпачынак. Ня глядзячы на тое, што здароўе мае моцна падарванае, нікому ня скардзіцца. Замест таго, каб зрабіць сабе хоць тыдзень адпачынку, ён мусіць езьдзіць уздоўж і ўпоперак Амэрыкі ў пошуках Беларусаў-кандыдатаў на Лювэнскі ўнівэрсытэт. Спадзяёмся, што нашы дзеячы ў ЗША й Канадзе праявіць ініцыятыву й пастараюцца, каб Беларускі Студэнцкі Дом не стаў пусты. Лішнім было-б даводзіць аб важнасьці беларускае студэнцкае групы ў Лювэне.

Дык чакаем на кандыдатаў на наступны акадэмічны год у Лювэне.

Ул. Сыяблевіч

Аб прыказках і прымаўках

Чаму мы так гаворым?

Адной з характэрных асаблівасьцяў беларускае мовы, як і іншых моваў, зьяўляецца яе багаты моўна-лексычны склад зь яго ўстойлівымі фразэалагічнымі выразамі й словазлучэньнямі, якія надаюць мове свае, уласцівыя толькі ёй рысы й складаюць яе арганічную частку.

Да ліку апошніх і адносяцца прыказкі й прымаўкі.

Узьнікнуўшы ў глыбокай старажытнасьці, многія зь іх прайшлі вялікі шлях, перажылі пэўныя зьмены й страцілі свой ранейшы сэнс. Зразумець іх цалер бліз тлумачэньня цяжка. Навет такая простая й зразумелая на першы пагляд прымаўка, як «Ні кала, ні двара», або «Ні вала, ні кала», што значыць ня мець нічога, застацца бязь нічога, патрабуе свайго ўдакладненьня. Як відаць із зборніка Ф. Янкоўскага «Беларускія народныя прыказкі й прымаўкі», гэты выраз характарызуе становішча безьзямельнага селяніна, парабка. Слова-ж «кол» у гэтай прымаўцы раней мела іншае значэньне, чымся цяпер: яно абазначала меру даўжыні пры вымярэнні ворыўнай зямлі, сенажаці.

На Магілёўшчыне ў гаворцы бытуе выраз «Плесьці турусы» ці «Малоць турусы», што азначае гаварыць абш-што. У дрўгіх выпадках можна сустрэць крыху іншы выраз — «Гнаць турусы на калёсах», але значэньне, сэнс уся ўсіх выпадках адзін і той-жа — балбатаць, гаварыць пустое. Калі словы «плесьці», «малоць», «гнаць» выступаюць сынонімамі да дзеяслова «гаварыць», то што-ж тады азначае назоўнік «турусы»? Аказваецца, «турусы» — у мінулым назва спэцыяльнага прыстасаваньня для асады цывільнаў — вежа на колах... Расказы пра іх лічыліся неверагоднымі.

Вядомы беларускі этнаграф дае тлумачэньне да прыказкі «Выскачыў, як Піліп з Канапеля», што значыць зрабіць нечаканае, не да месца. Першапачатковае значэньне яе было канкрэтным. І Каноплі тут не сельскагаспадарская культура, а назва засьценку былога Ігумэнскага павету (цяпер Чэрвень). Дык вось нейкі шляхціц Піліп з засьценку Каноплі аднойчы на сойме нечакана выказаўся не да месца, недарэчна, за

што й быў асьмеяны. Адсюль і пайшла прыказка «Выскачыў, як Піліп з Канапеля».

Трэба адзначыць, што ў многіх беларускіх прыказках і прымаўках заключаны канкрэтныя паняцці, падзеі, факты, асобныя ўчынкі канкрэтных людзей, часта навет называюцца іх імёны, прозьвішчы, паказана месца й час дзеяньня. Напрыклад: «Вінавата хата, што пусьціла Ігната», «Атаўка — сёну прыбаўка, ды ня ўмеў яе скасіць Саўка»; «Як наварыла Луца, то не паесць і цюця»; «Багаты Цімошка: сабака ды кошка»; «Удалося, як той Салосе»; «Нашама Харытону нідзе няма прытону»; «От дык Дзяніс: прадае сабаку, а кажа, што ліс» і інш.

Якія-ж умовы жыцьця спадарожнічалі беларускім Ігнатам, Саўкам, Луцам, Цімошкам, Салохам, Харытонам, Дзянісам, каб іх імёны вечно жылі ў памалі народу, а ўчынкі сталі зьместам трапных выслоўяў? Адказ на гэтае пытаньне трэба шукаць не ў аналах гісторыі. Прыказкі й прымаўкі — вынік шматвяковае дзейнасьці чалавека, яны ўвасабляюць сацыяльнае дасьветчаныя людзей, назіраньні й абгульненьні шматграннай чалавечай практыкі: «Бойся вала сьпелару, а каня ззаду», «Ад дрэннага сям'я не чакай добрага племя». Разам з тым, кажная прыказка — гэта дасканалы мастацкі твор з вобразнымі параўнань-

Зь беларускага жыцьця

РЭФЭРАТЫ ў БНІМ

У сыботу 14-га лютага ў рамках сталых рэфэратаў Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва адбыўся чародны рэфэрат з галіны гісторыі беларускае вайсковасьці, прачытаны ген. Ф. Кушалем на тэму: «Усходнія межы Вялікага Княства Літоўскага ў 14-17 стагодзьдзях». Згаданы рэфэрат быў як-бы падсумаваньнем цэлага шэрагу прачытаных дакладчыкам рэфэратаў на тэму войнаў Вялікага Княства Літоўскага з Маскоўшчынай. Карыстаючы з адумаслова зробленага шкіцу, дакладчык значнаў прабег усіх межаў паміж Маскоўшчынай і Вялікім Княствам Літоўскім, адна зь якіх, мяжа Вітаўта, прайходзіла каля самага Мажайску, вельмі блізка Масквы.

Пасьля дакладу адбылася дыскусія на тэму дакладу і вымена думак.

✱

28-га лютага Беларускі Інстытут Навукі й Мастацтва ладзіў цікавы рэфэрат, прысьвечаны тэме, гэтым разам з эканомікі Беларусі, а гэта — «Лясная палітыка на Беларусі». Сыціплы заглавак не аддаваў навет часткава зместу дакладу. Сп. інж. Мікола Гарошка, які чытаў даклад, сабраў вельмі цікавыя й мала ведамыя шыроўшаму беларускаму грамадзтву дадзеньня аб стане беларускіх лясоў ужо за часоў Вялікага Княства Літоўскага, аб адумасловых законах, якія рэгулявалі лясную гаспадарку Княства, што сьветлыць аб высокай культуры тагачаснага беларускага гаспадарства, аб

нямі, эпітэтамі, мэтафарами. Відаць, ня чым іншым, як імкненьнем народу падабраць гучную рыфму, і нельга растлумачыць наяўнасьць многіх імён у беларускіх прыказках і прымаўках: «У нашай Кацярыны, штогод хрэсьбіны й радзіны», «Які Хомка, такая й жонка», «Хіцер Зыміцер, ды і Саўка ня дурны», «Наша Сора то шые, то пора», «У нашай Параскі ні тневу, ні ласкі», «У нашшага Хвядота ня клеіцца работа», «Вер Яўменю, а грошы кладзі ў кішэню» і г. д. На думку некаторых вучоных, асобныя агульнаславянскія прыказкі й прымаўкі праніклі ў народную мову з грэчкае мовы ў выніку культурных сувязяў, якія суправаджаліся ўплывам духоўнай літаратуры й мастацтва. Вось некалькі грэка-славянскіх паралеляў: «Лепш з разумным страта, чым з дурным выгода» — «Лепш з разумным страціць, чым з дурнем знайсці» (бо з дурнем хоць і знойдзеш — не падзеліш!); «І певень дужы на сваёй гнойнай кучы» — «Кажны певень на сваім сьметніку гаспадар»; «Так цябе любіць, як сабака цыбулю ці старая круты пад'ём» — «Любіць, як сабака палку» і г. д.

Такіх адэкватных паралеляў можна было-б прывесці шмат. Аднак сьцьвярджаць, што ўсе падобныя прыказкі запазычаны славянскімі народамі, значыць глыбока памыляцца. Вялікае падабенства некаторых зь іх як па форме, так і па зместу можа быць растлумачана, з аднаго боку, простым супадзеньнем жыцьцёвых сытуацыяў чалавека, якія абумовілі ўзьнікненьне аднолькавых зусім самастойных вывадаў. З другога боку, тыя зь нямногіх запазычаных прыказак, перанесеныя на глебу народную, апрацоўваліся ў духу народных твораў, адпаведна граматычнаму складу мовы, рабіліся больш сьціслымі, ляканічнымі, запраўды роднымі, запраўды народнымі.

І. Цішчанка

(«Беларусь», № 2, 1959)

ХОЧАШ ЗРАБІЦЬ СВАЙМУ БЛІЗКАМУ ПРЫЕМНАСЬЦЬ І АДНАЧАСНА КАРЫСЬЦЬ ДЛЯ БЕЛАРУСКАЙ СПРАВЫ, ПАДАРУЙ ЯМУ КАМПЛЕКТ КНІЖАК ВЫДАВЕСТВА «БАЦЬКАУШЧЫНЫ»

УВАГА!

Праграмы Беларускае рэдакцыі радыя «Вызваленьне» перадаюцца на Бацькаўшчыну ў наступных гадзінах менскага часу:

Ад 1-ае да 3-ае гадзіны ночы — на хвалях 31 і 41 мэтраў

ад 11-ае да 13-ае гадзіны — на хвалях 17 і 19 мэтраў

і ад 22-ае да 23-ае гадзіны — на хвалях 25 і 31 мэтраў

Беларуская Рэдакцыя Р. В.

✱

Праграмы Беларускае рэдакцыі Гішпанскага Нацыянальнага Радыя перадаюцца ад гадз. 18.30 да 18.45 сярэдняеўрапейскага часу (20.30 — 20.45 — менскага часу) і ад гадз. 20.45 да 21.00 (22.45 — 23.00) на хвалях 32,05 м. (9363 кс/с) і 42,22 м. (7105 кс/с).

Беларуская Рэдакцыя Г. Н. Р.

каштоўных асаблівасьцях беларускага клімату й глебы і аб тэй, запраўды барбарскай, хіжацкай палітыцы, якую праводзілі на працягу апошніх стагодзьдзяў акупанты Беларусі ў дачыненні да беларускіх прыродных багацьцяў, у першую чаргу — нашых лясоў ды пушчаў.

(Бюлетэнь Галоўнае Управы БАЗА)

КАРНАВАЛЬНЫ ВЕЧАР СБАМ У САЎТ РЫВЭР, Н. ДЖ.

У суботу 7. ІІІ. 59 г. Галоўная Управа Саюзу Беларуска-Амэрыканскай Моладзі ладзіла Беларускі Карнавальны Вечар-Танцы ў Саўт Рывэры. Грала папулярная аркестра М. Гірыяка, які карыстаецца вялікай пашанаю сярод Украінцаў, Беларусаў і Амэрыканцаў. Каралевай Вечару была выбрана прыгожая сяброўка Ньюёрскага аддзелу моладзі — Вера Вартуль. Быў багаты буфэт зь беларускімі закускамі й напіткамі, ды лятарыя, даход зь якой прызначаны на патрэбы арганізацыі моладзі.

Шчасьліўцам гэтага вечару быў сябра А. Нясцяровіч, зь Нью Ёрку, бо выйграў упечаную качку й бутэльку напіткаў. Сваім выйграшам ён дзяліўся із сваімі сяброўкамі й сябрамі. Акрамя гэтага было шмат неспадзэвак і прыемных зустрічаў, бо на гэты раз запраўды спаткалася амаль уся беларуская моладзь зь бліжэйшых беларускіх асяродкаў: Саўт Рывэру, Нью Ёрку, Пасэйку, Пэтэрсону, Філядэльфіі й ін. Сярод прысутных было шмат такіх, якія ўпершыню адведалі беларускі асяродак Саўт Рывэр ды разам з гэтым цешыліся, што мелі нагоду сустрацца із сваімі суродзічамі-землякамі.

Крыху пазьней, Карнавальны Вечар дапоўнілі сваёй прысутнасьцяй прыехаўшыя сябры й сяброўкі з суседняга Нью Брансвіку, дзе толькі закончыўся быў Беларускі Вечар-Бліны, ладжаны Гал. Управай Жаночай Сэкцыі Аддзелу БАЗА — Нью Брансвік-С.Рывэр.

Нельга прамінуць яшчэ й гэтай падзеі, што якраз у гэты вечар заручыліся Ул. Бычкоўскі з Зосьяй Касцюк — сяброўкай аддзелу СВВАМ Саўт Рывэр і адначасна «Каралевай Спорту» гэтага-ж аддзелу. Ул. Бычкоўскі зьяўляецца актыўным сябрам Гал. Управы СВВАМ ды, акрамя гэтага, мае добрыя музыкальныя здольнасьці. Спадзяёмся, што ў хуткім часе пачуем ягоную музыку праз беларускую радыяперадачу станцыі WPOW зь Нью Ёрку, якую вядзе М. Казьлякоўскі.

А. К.

УВАГА!

Выйшла ўжо з друку новая кніга
Выдавецтва «Бацькаўшчына»

Проф. Я. Станкевіча

Зь гісторыі Беларусі

Кніга зьмяшчае шэсьць наступных разьдзелаў аб мінуласьці нашае Бацькаўшчыны:

1. Беларускія гаспадары (вялікія князі), што не хацелі гаспадарстваваць у чужыні;
2. Вялікі князь Алэг Северскі;
3. Імсьціслаў Харобры і Імсьціслаў Удалы;
4. Вонкавая гісторыя беларускага права ў розных порах гісторыі Беларусі;
5. Беларускае нацыянальнае адраджэньне (1902—1915);
6. Гісторыя Беларусі і расейская чорная сотня.

Кніжка мае 112 бачынаў друку й каштуе: у Задзіночаных Гаспадарствах Амэрыкі й Канадзе — 95 цэнтаў; у Вялікабрытаніі, Аўстраліі й Новай Зьляндзі — раўнавартасць 70 цэнтаў; у Эўропе — з выняткам Вялікабрытаніі — і Паўднёвай Амэрыцы — раўнавартасць 60 цэнтаў.

Купляць і выпісваць можна або беспасярэдня з Выдавецтва «Бацькаўшчына» ў Мюнхэне або ад Прадстаўніцтваў «Бацькаўшчыны» ў розных краінах расьсяленьня Беларусаў.

За кніжку «Зь гісторыі Беларусі» трэба разьлічвацца зь сыйным аўтарам Я. Станкевічам, пасылаючы яму грошы на адрас Крыўіцкага (Беларускага) Навуковага Таварыства, гэтак: J. Stankevich, c/o Fr. Skoruna Society, 6 Vandervoort Place, Brooklyn 37, N.Y. U.S.A.

УВАГА, ПАПІШЧЫКІ ў ЗША

Папішчыкі, якія атрымваюць, або якія жадаюць атрымваць газэту «Б-ну» лётніцкай поштай у 1959 г. павінны прыслаць гадавую падпіску ў суме 16 далараў на ніжэй паданы адрас нашага прадстаўніка:

Mr. B. Danilovich
303. Howard Str.
New Brunswick, N. J. U. S. A.

Янка Купала

Хрыстос Васкрос

Хрыстос васкрос!.. Усюды

радасьць,
Усё глядзіць сьмялей, сьвятлей;
Вялікі Мучальнік, здаецца,
Абняў ўсіх ласкаю сваёй.

Хрыстос васкрос!.. Неугамонна
Плыве па нівах, пушчах клік,
Плыве адна сьвятая думка
З канца ў канец, як сьвет вялік.

Хрыстос васкрос! — п'е сялянін
З сваёю ўбогаю раднёй,
Забывшы песні аб прадвесні,
Забывшы ўсё усёй душой.

Хрыстос васкрос! — п'е сіротка,
Слуга таптаная людзьмі!
П'е ў чужыне падарожны,
Забывшы бліжнімі сваімі.

Хрыстос васкрос! — п'яюць і тыя,
Хрыста згубіўшыя сыны,
Што ў ціхамоўку ладзяць сеткі
Для нашай беднай стараны.

Хрыстос васкрос!.. К Табе, о,

Божа,

І я ў дзень гэты думку шлю:
Хай Беларусь, мая старонка,
Ускрэсьне к лепшаму жыцьцю!

**НІВОДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ,
ТАВАРЫСКАЯ І СЯМЕЙНАЯ
УРАЧЫСТАСЬЦЬ НЕ ПАВІННА
АДБЫЦЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД
ПРЫСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА
ВЫДАВЕЦКІ ФОНД
«БАЦЬКАУШЧЫНЫ»!**

ПОШУКІ

Зоя Саньнікава шукае сваіх добрых знаёмых **Васіля Русака** і ягоную жонку Кацярыну, якія ў 1946—47 гадох жылі ў ДП-лягэры Шляйсгайм ля Мюнхэну. Весткі просім слаць на Адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

✱

Ветліва просу ўсіх суродзіцаў, хто знае што-колечы аб лёсе Паўлюка Яляева з Грускова спад Снова, былога падахвітэра 13 В. баталёну, паведаміць на адрас:
V. Zdan
125, Ave. Clermont
Montreal, 14, P. A., Canada.

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

АўСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimalfeijczyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАНЫЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 803 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Duniec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvaux (Nord).

Бацькаўшчына

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАГУЕ КАЛЕГІЯ

Артыкулы, падпісаньня прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не зварочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасьля далучэньня паштовае маркі або міжнароднага паштовага купону.